

ДАХНОВА

Олена Євгенівна
elenadakhnova@gmail.com

УДК 336.146

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ
МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

СУХІНА

Юлія Олександрівна

THE REVENUE FORMATION FEATURES
OF LOCAL BUDGETS OF UKRAINEк. е. н., доцент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університетустудент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університету

У статті проаналізована частка трансфертів в доходах державного та місцевих бюджетів. За результатами дослідження визначено особливості формування доходів місцевих бюджетів у сучасних економічних умовах.

В статье проанализирована доля трансфертов в доходах государственного и местных бюджетов. По результатам исследования определены особенности формирования доходов местных бюджетов в современных экономических условиях.

In the article the share of transfers of revenues of the state and local budgets are analyzed. According to the results of the research the characteristics of formation of local budget revenues in modern economic conditions are defined.

Ключові слова: місцевий бюджет, доходи бюджету, міжбюджетні трансферти, бюджетне вирівнювання

Ключевые слова: местный бюджет, доходы бюджета, межбюджетные трансферты, бюджетное выравнивание

Keywords: local budget, budget revenues, intergovernmental transfers, budgetary alignment

ВСТУП

Проблеми формування доходної бази місцевих бюджетів є актуальним питанням в умовах економічної та політичної нестабільності. Різні аспекти цієї проблеми розглядалися такими вітчизняними науковцями, як О. Василик, О. Кириленко, І.О. Луніна, В. Опарін, Л. Панасюк, К. Павлюк, О. Романенко та ін.. Проте сучасні процеси децентралізації фінансових ресурсів підсилюють увагу до джерел формування доходів місцевих бюджетів та пошуку шляхів зміцнення фінансової спроможності регіонів.

МЕТА РОБОТИ полягає у вивченні особливостей формування доходів місцевих бюджетів у сучасних економічних умовах.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою дослідження виступають наукові праці вітчизняних фахівців у бюджетній галузі, а також звітність Державної казначейської служби України. При проведенні дослідження використані методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Місцеві бюджети – це бюджети, що сформовані для виконання повноважень органів місцевого самоврядування. За адміністративно-територіальною ознакою їх можна поділити на бюджети: сільські; селищні; міські (міст районного чи обласного підпорядкування); об'єднаних територіальних громад; районні; обласні; міста Києва.

Місцеві бюджети мають дохідну і видаткову частину та за своєю структурою включають загальний та спеціальний фонди, у складі якого є бюджет розвитку.

Доходи бюджету – це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ) [2].

Доходи загального фонду бюджету формуються за рахунок податкових надходжень, адміністративних послуг тощо. Також наповнюють цей фонд підприємства комунальної власності, засновані відповідними радами. Окремі штрафи й штрафні санкції за порушення, вчинені на території тієї чи іншої адміністративно-територіальної одиниці, наповнюють місцеві бюджети (сільські, селищні, міські або бюджети об'єднаних територіальних громад).

Склад доходів різних рівнів місцевих бюджетів та нормативи зарахування доходів до відповідних бюджетів визначаються Бюджетним кодексом [2]:

ст. 64 – доходи загального фонду бюджету міста Києва, бюджетів міст обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад;

ст. 66 – доходи загального фонду обласних бюджетів;

ст. 69 – доходи загального фонду бюджетів міст районного значення, сільських, селищних бюджетів;

ст. 69-1 – надходження спеціального фонду місце-

вих бюджетів;

ст. 71 – бюджет розвитку місцевих бюджетів.

Види міжбюджетних трансфертів визначені у ст. 96 та ст. 97 Бюджетного кодексу.

Напрями та особливості використання окремих видів субвенцій встановлені ст. 102-105 Бюджетного кодексу.

Слід зазначити, що діюча система формування доходів місцевих бюджетів характеризується високим рівнем залежності їх доходної бази від надання трансфертів із державного бюджету [1, с. 87]. Це підтвер-

джується інформацією та розрахунками, наведеними у табл. 1.

Як свідчать дані табл. 1, частка трансфертів, що передаються з державного бюджету місцевим бюджетам, складає понад 50% від загальної величини доходів місцевих бюджетів. Це вказує на достатньо високий ступінь централізації бюджетних ресурсів та відповідно суттєву слабкість місцевих бюджетів.

Динаміка коливання величини офіційних трансфертів з Державного бюджету до місцевих бюджетів унаочнена на рис. 1.

Таблиця 1

Питома вага офіційних трансфертів в доходах Державного та місцевих бюджетів за 2012-2016 рр., млн. грн. [розраховано за даними [3]]

Показник	2012	2013	2014	2015	2016
Доходи Державного бюджету, млн. грн. (без урахування міжбюджетних трансфертів)	344711	337618	354966	531551	612112
Офіційні трансферти	1343	1609	2118	3144	4171
Доходи Державного бюджету (всього)	346054	339227	357084	534695	616283
Доходи місцевих бюджетів, млн. грн. (без урахування міжбюджетних трансфертів)	100814	105171	101101	120480	170748
Офіційні трансферти	124459	115848	130601	173980	195395
Доходи місцевих бюджетів (всього)	225273	221019	231702	294460	366143
Питома вага трансфертів з Державного бюджету в доходах місцевих бюджетів, %	55,25	52,42	56,37	59,08	53,37
Питома вага трансфертів з місцевих бюджетів в доходах Державного бюджету, %	0,39	0,47	0,59	0,59	0,68

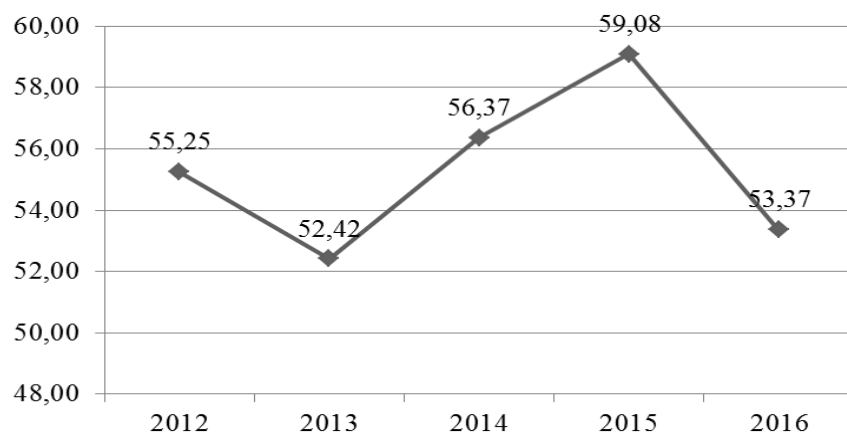

Рис. 1. Динаміка питомої ваги трансфертів з Державного бюджету у доходах місцевих бюджетів за 2012-2016 рр.

В той же час слід відмітити позитивну тенденцію щодо зниження частки трансфертів у доходах місцевих бюджетів, яка намітилася з 2016 р., що є наслідком ухвалення нормативно-правових документів, спрямованих на посилення фінансової незалежності

органів місцевого самоврядування.

У 2018 р. відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» від 07.12.2017 р. №2246-VIII дещо змінився порядок, за яким мають формуватися місцеві бюджети. Так, підвищенню рів-

ня фінансової забезпеченості місцевих бюджетів сприятиме:

– зарахування з 1 січня 2018 р. до місцевих бюджетів 5 % рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату (в т.ч. 3 % до бюджетів об'єднаних територіальних громад);

– збереження норми щодо зарахування 13,44 % акцизного податку з виробленого в Україні пального та 13,44 % акцизного податку з ввезеного на митну територію України пального до місцевих бюджетів;

– передбачено створення Державного дорожнього фонду, 35 % якого зараховуватиметься до місцевих бюджетів у вигляді субвенції на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах [5].

В той же час екологічний податок надходитиме у 2018 р. до обласних бюджетів у меншому обсязі – 30 % порівняно з 55 % у 2017 р. [4].

У рамках реалізації медичної реформи передбачено, що з 1 липня 2018 р. фінансування витрат на надання первинної медичної допомоги здійснюватиметься з державного бюджету. До цього часу такі витрати фінансуватимуться з місцевих бюджетів за рахунок медичної субвенції.

При здійсненні горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів враховано кількість облікованих внутрішньо переміщених осіб станом на 1 жовтня 2017 р. (за даними Міністерства соціальної політики України).

В цілому, обсяг фінансового ресурсу місцевих бюджетів у 2018 р. запланований на рівні 556,1 млрд. грн., що на 73 млрд. грн. (або 15,1%) більше порівняно з 2017 р.. Доходи місцевих бюджетів мають скласти 253,1 млрд. грн., що на 46,1 млрд. грн. (або 22,3 %) більше, ніж у 2017 р.. Додатково держава на-

дасть місцевим бюджетам: 5 млрд. грн. субвенцій на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій; 1,9 млрд. грн. субвенцій на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад, і ще 6 млрд. грн. – в Державний фонд регіонального розвитку [5].

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження показників формування доходів місцевих бюджетів можна зробити висновки про нераціональність існуючої системи формування доходної бази місцевих бюджетів України, адже понад 50% доходів складають офіційні трансферти. У зв'язку з цим пріоритетним завдання залишається удосконалення системи формування доходів місцевих бюджетів шляхом підвищення ефективності бюджетного вирівнювання, стимулювання зацікавленості органів місцевого самоврядування у нарощуванні власної доходної бази, подальшого реформування місцевого оподаткування та посилення децентралізації бюджетної системи в цілому.

Список використаних джерел

1. Батажок С.Г. Доходи місцевих бюджетів як основа фінансової незалежності органів місцевого самоврядування // Формування ринкових відносин в Україні. 2016. – №2(177). – С. 86-92.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>
3. Державна казначейська служба України. Офіційний веб-сайт. Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>
4. Державна фіскальна служба України. Офіційний веб-сайт. Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>
5. Маркович Г. Особливості місцевих бюджетів 2018 // Прес-центр ініціативи «Децентралізація влади». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/7794>